

Høringene fungerte ikke i Hardanger

Myndighetene bør håndtere høringsrunder og klagesaker mer effektivt enn i dag. Viktige samfunnsaktører har mer å tjene på å protestere gjennom andre kanaler, enn å delta i de formelle prosessene.

Dette er en av hovedkonklusjonene på «Case Hardanger», et forprosjekt til det nyopprettede CEDREN-prosjektet SusGrid (Sustainable Grid Development). Rapporten kommer 1. mars, men allerede nå kan Audun Ruud ved SINTEF Energi, som også er prosjektleder for SusGrid, røpe at de går langt i å «filleriste» selve høringsregimet i forbindelse med konsesjonsbehandlingen, og den påfølgende klagebehandlingen i saken om ny 420 kV kraftlinje fra Sima til Samnanger i Hardanger.

Uklarerlig

– La meg aller først få presisere, NVE har gjort en god jobb i konsesjonsbehandlingen. Vi var spent på om vi ville finne noe klanderverdig, men så langt vi har klart å vurdere det i dette forprosjektet, har NVE fulgt regelverket og intensjonene til punkt og prikke.

Det er selve prosedyren Ruud setter fingeren på. Det er åpenbart at en del aktører ser seg mer tjent med å protestere i ettertid enn å delta i de formelle prosessene. Dette til tross for at de har anledning til å bli hørt. Her utfordrer Ruud forvaltningen og de lovgivende myndighetene:

En konvensjonell luftlinje mellom Sima og Samnanger må krysse naturskjønne områder i Hardanger. Foto/montasje: Statnett

– Vi må etablere et nytt politisk beslutningssystem – et nytt høringsregime – som bedre kopler det uformelle med det formelle. Klageinstansene er ikke tilpasset dagens samfunn. I dag forholder mange seg like mye til medieutspill og sosiale medier som til etablerte, formelle prosesser. Dette må politikere og forvaltning ta inn over seg. Kanskje bør deler av av høringsprosessen flyttes over på Facebook, for å sette problemstillingen på spissen?

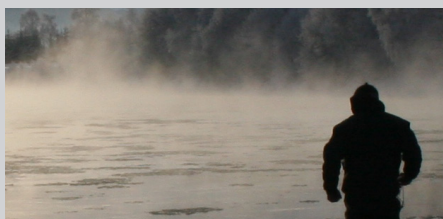
Hva skjedde?

I forprosjektet har Ruud og hans kollegaer på SINTEF Energi, Jens Jacob Kielland Haug og William Lafferty, gått NVEs og OEDs saksbehandling nøye etter i sømmene, analysert medieaktivitetene og registrert

de politiske beslutningene i kjølvannet av diskusjonen som oppsto.

To politiske erklæringer står sentralt: 2. juli 2010 uttaler olje- og energiminister Terje Riis-Johansen i en pressemelding at «Jeg er overbevist om at Sima-Samnanger er den beste løsningen». Etter mye politisk rabalder og ditto mediesirkus, gjør han kuvending på en pressekonferanse 10. august: «...for å få en større legitimitet knyttet til beslutningen, så er det fornuftig (...) å også gjøre den uavhengige vurderingen».

– Saken reiser et alvorlig spørsmål om samfunnets evne til å treffe bærekraftige beslutninger. Manglet politikerne

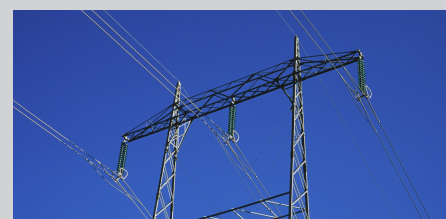
CEDREN utdanner nye forskere

[Les mer på side 3...](#)

Doktorgrad på variert laksemiljø

[Les mer på side 3...](#)

SusGrid utvikler politikerverktøy

[Les mer på side 4...](#)

legitimitet hos «folket»? Hva skjedde egentlig i løpet av disse 40 dagene? Dersom beslutningen om å bygge linjen manglet legitimitet, ligger problemene i selve beslutningssystemet. Dersom den ikke gjør det, har vi kastet bort et halvt år og masse ressurser på de fire såkalte uavhengige ekspertutvalgene som ga sin innstilling til statsråden nå i begynnelsen av februar, sier Ruud.

Han legger til at hardangersaken synliggjør at det ikke bare er «folket» og forvaltningen som sliter med beslutningsprosessen. – Det gjør åpenbart også politikere, uavhengige organisasjoner og media.

Het mediasommer

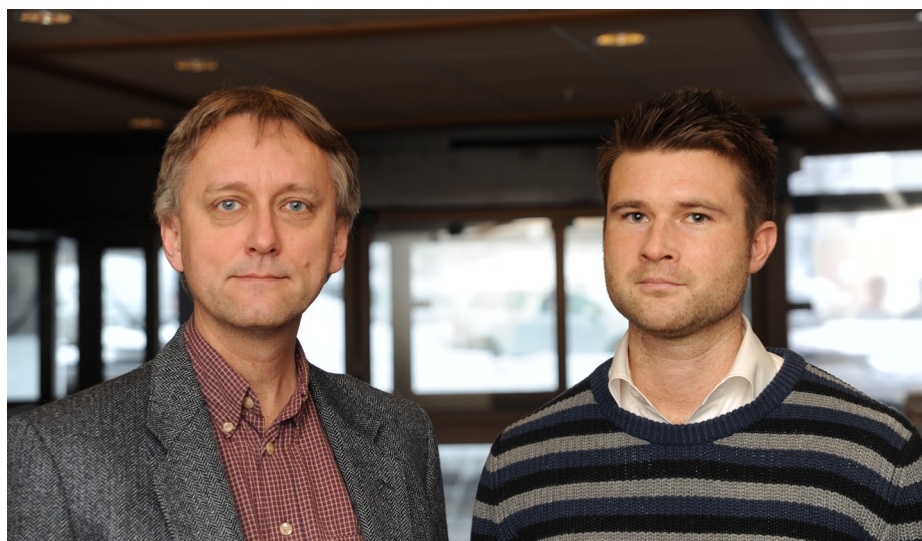
Rapporten avdekker at hardangersaken faktisk var landets fjerde største nyhet i fjor, målt i medieoppslag. Og størstedelen kom i august. Jens Jacob Kielland Haug viser til at opinionen svingte og spriket. – I august offentliggjorde VG en InFact-måling som viste at 56 prosent var mot kraftlinjeutbygging, mens 19 prosent var for. Bare to måneder seinere var tallene helt motsatt: 25 prosent imot, og 55 prosent for i TNS Gallups Energibarometer.

Haug påpeker også at motstanden var splittet, med uklare fronter. – Ikke minst gjaldt dette miljøbevegelsen, der Naturvernforbundet var den eneste aktøren som uttalte seg i den formelle prosessen. I media har senere Bellona og Zero vært mindre negative av klimapolitiske årsaker. De lokale kommunene argumenterte heller ikke helt konsistent gjennom sommeren.

Men også tilhengerne vinglet, eller var fraværende. Statnett var konsistent i å argumentere med forsyningssikkerhet, men vinglet i kabelspørsmålet mellom å vektlegge økonomi fram til sommeren 2010, for deretter å vektlegge manglende driftssikkerhet. – Men det mest påtakelige var viktige aktørers fravær. Statkraft var konsistent nøytrale, det vil si tause. BKK nett var den eneste aktøren i den formelle prosessen som var positive til det omsøkte luftspennet, sier Haug.

Nybrotsarbeid

Ruud peker på at forprosjektet på mange måter representerer et nybrotsarbeid. – Vi ser her på et fagfelt som få, om noen, i Norge forsker på i dag. Noen ser på det

Prosjektleder og forsker Audun Ruud (t.v.) og master i medievitenskap Jens Jacob Kielland Haug stiller spørsmål ved høringsinstituttets legitimitet i dag. Foto: Atle Abelsen

” Vi må etablere et nytt politisk beslutningssystem

Temperaturen var høy i debatten om “monstermastene” i fjor sommer.

rent mediemessige, mens andre analyserer det mer på et rent statsvitenskapelig grunnlag. Vi åpner her for noe som bør være av strategisk interesse på flere fagfelt og for ulike interessenter. Bare se på de politiske prosessene og medieoppstyret rundt utsendelsen av Maria Amelie og omorganiseringen av lokalsykehus, sier han. Det er selvsagt ikke dette SusGrid skal dreie seg om de neste fire årene, som prosjektet er ment å vare. – Vi skal se på hvordan denne typen forvaltningspraksis

er institusjonalisert gjennom det såkalte høringsregimet, og sammenlikne Norge med Sverige og Storbritannia. Vi skal løfte det opp på makronivå, samtidig som vi stimulerer til detaljerte studier av enkelte prosjekt med konkrete referanser til offentlig aksept, miljøinteresser og moderne nettvitenskap (SmartGrid).

CEDREN kontaktperson:
Audun.Ruud@sintef.no

Ny generasjon forskere er på vei

CEDREN har et omfattende program for å øke den norske kompetansen innenfor miljøvennlig energi. Hele 16 doktorgradsstudenter og 4 postdoktorer er engasjert i ulike prosjekter.

– Vår oppgave ved NTNU er å bygge kompetanse for å møte nye utfordringer, og den er lettest å bygge opp ved å utdanne nye studenter, sier professor Ånund Killingtveit ved NTNU. Han koordinerer doktorgradsstudiene i CEDREN. Rekruttering og et godt program for doktorgradsstudenter er også et krav som Forskningsrådet stiller til forskningssentrene for miljøvennlig energi (FME).

Jevn fordeling

Doktorgradsstudentene i CEDREN er likt fordelt kjønnsmessig, med syv kvinner og ni menn. Internasjonal og norsk andel er også ganske jevn med ni utenlandske og syv norske doktorgradsstudenter.

Selv om det har tatt litt tid med å få alle doktorgradsstudentene på plass er Killingtveit godt fornøyd med de 16 som er rekruttert.

– Jeg tror dette er et attraktivt fagområde.

Det er mange andre på NTNU om sliter med å rekruttere phd-studenter, sier han.

Uunnværlige

Doktorgradstudentene og postdoktorer er viktige ressurser som forskere og veiledere. Rundt halvparten av forskningsinnsatsen i CEDRENs mange prosjekter utføres av dem.

– Vi har gjort oss avhengige av flinke phd-studenter og postdoc-er, sier Killingtveit.

Gjennomsnittstiden for å ta en doktorgrad er fire-fem år selv om normen fra Forskningsrådet er tre år. Men det tar tid å få publisert forskningsresultatene i et vitenskapelig tidsskrift og innimellom forskningen bidrar studentene med kunnskapsspredning ved å jobbe med veiledning ved siden av. Finansieringen av doktorgradsstudentene er delt mellom Forskningsrådet, NTNU og næringslivet.

Doktorgradsstudentene og postdoktorer er ofte ute i felten for å samle inn data.

Foto: CEDREN

Mangesidig

Temaene som doktorgradsstudentene og postdoktorer blir kastet inn i, spenner over hele registeret til CEDREN, fra kollisjonsrisiko for fugl og hvordan laksen har det i vassdragene til hvordan tunnelveggen påvirkes ved pumpekraftkjøring.

CEDREN kontaktperson:

anund.killingtveit@ntnu.no

Laksen trenger variasjon

Laksen trenger et variert miljø i elven for å trives. Lavere vannføring fører til høyere konkurranse mellom lakseyngel.

Dette er hovedfunnene så langt i doktorgradsstipendiat Maxim Teicherts arbeid i EnviDORR. Teichert har vært engasjert med prosjektet ved NINA siden 2007, og disputerer i mai med «The interaction between density-dependent processes and physical habitat in determining juvenile Atlantic salmon performance».

– Vi startet med å se på forholdet mellom vannføring og vekst hos laks, men dette er så kjent mark at jeg beveget meg raskt over til å studere andre biologiske effekter av vannføringen, sier Teichert.

I all hovedsak kan hans funn så langt oppsummeres med at det er viktigere for

laksen at miljøet i elva er variert enn selve vannføringen, slik kan den finne forskjellige habitater etter ulike behov. Et større vanddekt areal fører til mindre konkurranse mellom lakseyngel. Vannhastighet og strøm er mindre viktig.

– Det er viktig at fisken har mange egnede gyteplasser, og at disse er spredd på ulike steder i elva. Det er for å unngå sterk konkurranse mellom nyklekket lakseyngel, påpeker han. Der ligger også nøkkelen til å gjøre resultatene fra prosjektet allmenngyldig for andre elver. – Man må finne gyteplassene, og verne dem, understreker han.

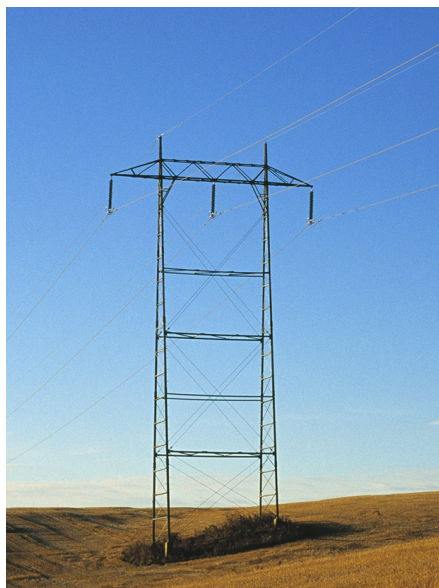
Doktorgradsstudent Maxim Teichert (i midten) har, sammen med kollegaer fra NINA, funnet at laksen trenger god plass i elva for å trives. Foto: NINA

Teichert har fått publisert to vitenskapelige artikler, og har ytterligere to som venter på å bli antatt.

CEDREN kontaktperson:

maxim.teichert@nina.no

SusGrid: Et bærekraftig kraftnett

Monstermast-debatten i Hardanger viste hvor vanskelig det er å balansere lokale, regionale og nasjonale interesser. CEDRENs nye prosjekt SusGrid skal utvikle bedre planleggings- og politikkverktøy som kan trekke med ulike interessegrupper når nye anlegg skal bygges.

SusGrid hadde kick-off i Oslo 27. januar der rundt 25 representanter for energibedrifter og forskningsmiljøer møttes for å definere hva det nye prosjektet skal jobbe med. Blant viktige temaer er politikkutforming, folkelig aksept, nettkonomi og historie.

Bygging av kraftnett berører mange interesser og kan føre til konflikter. Foto: Statnett

Prosjektet skal jobbe for å få resultater innenfor:

- Bedre planleggingsverktøy som kan sikre en bedre og mer effektiv styringsstruktur.
- Nye økonomiske virkemidler som fremmer både "smart" og bærekraftig utvikling av kraftnettet.
- Bedre kunnskap som vil bidra til å forbedre folkelig aksept gjennom en mer konsensusorientert utbygging av lokale nettprosjekter.
- Nye politiske instrumenter basert på kommunikasjon og dialog mellom interesser, befolkningen og mediene.

CEDREN kontaktperson:
Audun.Ruud@sintef.no

Miljøorganisasjonene ser til CEDREN

CEDREN er blitt invitert av den tyske miljøorganisasjonen Deutsche Umwelthilfe til å dele erfaringer og presentere forskning omkring videreutvikling av den norske vannkraften med spesiell fokus på balansetjenester.

Konferansen "International Conference for Central Electricity Storages and Environment" arrangeres i Berlin 21. februar og støttes av det tyske miljøvern-departementet. Det overordnede temaet er hvordan utvikle og balansere behovet for lagringskapasitet av energi med lokale miljøhensyn.

Forskerne Helene Egeland og Tor Haakon Bakken deltar for CEDREN. Egeland skal snakke om bærekraftig utvikling av nett og planlagt arbeid i SusGrid mens Bakken vil presentere hvilke miljøkonsekvenser vi kan forvente ved utvikling av pumpekraft. Begge skal også delta i paneldebatten.

- Det er interessant å merke seg at det denne gangen er en NGO som søker CEDRENs kompetanse og verken industri eller forvaltning, sier Tor Haakon Bakke.

CEDREN kontaktperson
Tor.Haakon.Bakken@sintef.no

Arrangementer

HydroPEAK seminar: Measuring turbulence and sediment concentrations in particle-laden flow
22 mars 2011

Bruker møte for GOVREP
24. - 25. mars.

CEDREN generalforsamling og seminar
13 april 2011

Wind energy and wildlife impacts – CWW2011
2. mai 2011

Mer informasjon og flere events på
www.cedren.no

CEDREN

SINTEF Energi AS,
Sem Sælands vei 11.
Postboks 4761 Sluppen, NO-7465 Trondheim
Tel: 73 59 72 00
www.cedren.no

Kontaktpersoner:

Atle Harby, senterleder
Tlf +47 73 59 72 15, atle.harby@sintef.no
Oddmund Rønning, kommunikasjonsleder
Tlf: +47 48 19 56 81,
oddmund.ronning@nina.no

Utgiver:

CEDREN - Centre for Environmental Design of Renewable Energy – for teknisk og miljøriktig utvikling av vannkraft, vindkraft, overføringslinjer og gjennomføring av miljø- og energipolitikk. SINTEF Energi (vertsinstusjon), NTNU og NINA er hovedforskningspartnere, med en rekke energibedrifter, norske og internasjonale FoU-institutter og universiteter som partnere. Finansieres av Forskningsrådet, energiselskaper og forvaltning.

Tekst: Teknimedia AS. Claude R. Olsen,
Atle Abelsen
Layout: NINA/Kari Sivertsen
ISSN: 1892-2465
Abonnere på nyhetsbrev:
www.cedren.no/nyhetsbrev